

INTERJÚ

„Szolgaként jöttünk ide és forradalmárként távoztunk.”

**Interjú a 80 éves Finszter Géza professzor úrral,
a Magyar Tudományos Akadémia doktorával**

‘We came here as servants and we leave as revolutionaries’

**Interview with Professor Géza Finszter, Doctor of the Hungarian
Academy of Sciences, on the occasion of his 80th birthday**

Dános Valér

Prof. Dr., főszerkesztő, egyetemi magántanár, ny. rendőr
vezérőrnagy
Belügyminisztérium,
Belügyi Szemle Szerkesztősége
valer.danos@bm.gov.hu

Krenner József

felelős szerkesztő, doktorandusz, rendőr őrnagy
Belügyminisztérium,
Belügyi Szemle Szerkesztősége
Széchenyi István Egyetem,
Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola
jozsef.krenner@bm.gov.hu

A szerzők a kéziratot magyar nyelven nyújtották be. Benyújtás: 2025. 01. 22. Átdolgozás: 2025. 02. 10.
Elfogadás: 2025. 03. 24.

Absztrakt

Finszter Géza, a hazai rendészettudomány, a kriminológia és a kriminalisztika ismert és elismert művelője, a rendészettan úttörőjeként számontartott tudós idén májusban ünnepelte nyolcvanadik születésnapját. A rendkívül gazdag tudományos és oktatói pályájából nehéz feladat lenne kiemelni a legjelentősebb állomásokat, pláne nem felsorolni azokat. A kiváló tudós eddigi életútjával, emberségével, szakmai teljesítményével követendő példát mutat mindannyiunk számára. Azt is bátran állíthatjuk, hogy a múlt érdemeinek említésén túl professzor úr tevékenysége a jelenről is szól, ami miatt a szakmai közösség, az egyetemek, a tanítványok mind tisztelik, példaként állítják, követendőnek tartják. Dr. Finszter Gézával Dános Valér főszerkesztő és Krenner József felelős szerkesztő beszélgetett.

Kulcsszavak: interjú, rendészet, kriminológia, kriminalisztika

Abstract

Géza Finszter, a renowned and respected figure in Hungarian police science, criminology, and criminalistics, widely regarded as a pioneer of police studies, celebrated his 80th birthday this May. Highlighting the most significant milestones of his exceptionally rich academic and teaching career would be a difficult task—let alone attempting to list them all. Through his remarkable life's work, his humanity, and his professional achievements, this distinguished scholar sets an example for us all. It can also be confidently stated that beyond honoring past accomplishments, Professor Finszter's work remains highly relevant today—earning him the respect and admiration of the professional community, universities, and his students, who see him as a model to follow.

Dr. Géza Finszter was interviewed by Editor-in-Chief Valér Dános and Editor in Charge József Krenner.

Keywords: interview, policing, criminology, criminalistics

Ön a magyar rendészettudomány megalapozója és a kriminológia elismert szakértője. Mi inspirálta arra, hogy ezt a pályát válassza, és hogyan látja e tudományterületek fejlődését Magyarországon?

Először is köszönöm a figyelmességet, amivel emlékeztetnek (vagy inkább figyelmeztetnek) a múló időre. A kutatói pályára nem hagyományos módon tévedtem. Az 1968 májusától a magam választotta szolgálati út az állambiztonság vizsgálati osztályán ugyancsak göröngyösnek bizonyult. Hogyan működik

egy olyan szervezet, amelynek tevékenységét a titkosság nem csupán a civil társadalom elől zárja el, de még a testület beosztottjai is csupán engedelmes végrehajtók, akiknek elegendő annyit tudni, hogy a parancs az parancs? Miként lehetséges, hogy az a vizsgálati munka, aminek feladata a büntető igazságszolgáltatás előkészítése, tevékenysége egy részét arra koncentrálja, hogy megtévessze ezt az igazságszolgáltatást? A válaszokat keresve találtam a büntetőjog tudós művelőjének, Angyal Pálnak egy 1909-ben publikált tanulmányára, ami a titok fogalmát járta körül. Lehet, hogy ez a megoldás? A tudományt tárgya, módszertana és eredményeinek ellenőrizhetősége alkalmassá teszi arra, hogy akár a legkényesebb társadalmi jelenségek törvényszerűségeinek feltárására is vállalkozzék. „*A társadalomtudományi elmélet azzal foglalkozik, hogy milyen a társadalom, és nem azzal, hogy milyennek kellene lennie [...] A társadalomtudomány tehát csak abban segíthet, hogy megtudjuk, mi van, és miért van úgy...* ” (Babbie, 1998). Earl Babbie tanácsát az állam- és jogtudományok területén nem könnyű megfogadni. A tételes stúdiumok, mint a büntető anyagi jog és a büntetőeljárás-jog tudománya abban ad eligazítást, hogy milyennek kellene lennie a büntetőjogi védelemnek, de arról hallgat, hogy milyen ez a védelem a valóságban. Ha a kriminalitás területén arra vagyok kíváncsi, hogy „mi van, és miért van úgy”, akkor a kriminológiához kell fordulnom. Nálunk már a hatvanas évek közepétől a kriminológiai kutatások mindhárom területe – a bűnözés morfológiája, az oksági háttér feltárása és a megelőzés – egyaránt „világszínvonalra” emelkedett. Ehhez csatlakozik egy negyedik ág, amit a nemzetközi és a hazai szakirodalom alkalmazott kriminológiának tekint, és helyet kér a számára a rendészettudományi felsőoktatásban. A kriminológia példaadó abban, ahogyan az elméletet és a gyakorlatot együttműködésre készteti. Ezek az adottságok csábítottak erre a területre. Kandidátusi értekezésem az állam elleni bűncselekmények kriminológiai elemzéséről szólt, amit 1984-ben állam- és jogtudományi szakon, nyilvános eljárásban védtem meg. Ahol a titok az úr, ott a tudománynak hallgatnia kell. A szerkesztőség kérdése arra is kiterjedt, hogy miként látom most a kriminológia helyzetét. Miközben változatlan lendülettel folynak színvonalas kutatások, van ok aggodalomra is. Emlékeztetek az Országos Kriminológiai- és Kriminalisztikai Intézet 1993-ban elkészült kriminálpolitikai koncepciójára, ami a bűnüldöző és az igazságszolgáltatási szervek bűnözésre adott válaszstratégiái összességéről szólt. Ennek része a szigor, de része a segítő-támogató humánus is. A koncepció igazságkereső megközelítés volt. Hosszabb idő óta a hivatalos kriminálpolitika igazsághirdető üzemmódra váltott, ahol a tudománynak alig jut szerep.

Más a sorsa a rendészet elméletének. Annak igényei túlmutatnak a kriminológia kompetenciáján, forrásvidéke a közigazgatási jog és szervezeten, a tételes

büntető anyagi és eljárási dogmatika, valamint a kriminalisztika. A rendészet-tudomány klasszikus művelői, Katona Géza, Kertész Imre, Korinek László a szintetizáló módszert követték. A rendszerváltás idején sokan hittük, hogy a rendészet reform előtt áll: törvényhozással a teljes rendszert a jog uralma alá kell helyezni, amit a szervezet megújítása követhet, és végül tervezésre vár a közbiztonsági stratégia. Kiderült azonban, hogy ilyen reformra vagy nincs lehetősége, vagy nincs szüksége a végrehajtó hatalomnak. A döntés nélküli tervezést a tervezés nélküli döntések kora követte, ahol a tudományosságot az „erős állam” cselekvőképessége helyettesíti. A rendészettudomány számára maradt a felsőoktatás, a mesterképzés és a rendészettudományi doktori iskola. Szellemi műhelyek, amelyek feladatokra várnak.

Pályafutása során jelentős szerepet kapott a Belügyi Szemle szerkesztésében. Hogyan járult hozzá ez a rendészeti és kriminológiai diskurzus fejlődéséhez hazánkban?

Ez a kérdés nem válaszolható meg az alapító főszerkesztő Déri Pál méltatása nélkül. Ő 1953-tól kudarcoktól sem mentes, sokszor kockázatot is vállaló munkával, időtálló szerkesztőségi elveket érvényesített. Vallotta, hogy a jó írásműnek legalább három feltétele van: a szakmai felkészültség, a szerzői autonómia és a gyakorlati hasznosíthatóság. A szakmai hozzáértést olyan kör biztosította, amelyben a belügyi ágazatok legkiválóbb képviselői kaptak helyet. Közülük többen írói munkásságuknak köszönhették hivatali karrierjüket. Az autonómia biztosítása nehezebbnek bizonyult. A szolgálati út betartása azt a kockázatot hordozta, hogy a véleményt ne a meggyőződés, hanem a parancs formálja. Ezzel szemben a Szemlében nagyon sokáig a szolgálati út betartása nélkül lehetett publikálni. A hasznosíthatóság feltétele a tapasztalatok kritikus, gyakran önkritikus közreadása. Magam 1984-ben kerültem a szerkesztőség élére, de a sajtómunkát igazán akkori helyettesemtől, Nyerges Lajostól tanultam. Ő mutatott be egy fiatal pécsi kriminológusnak, Korinek Lászlónak, aki a rejtett bűnözés tanulmányozásával európai hírnevet szerzett magának, nekünk pedig megbecsült szerzőnk lett. Emlékszem arra is, amikor Lajos lelkesen hívta fel a figyelmemet Szabó András akadémikus bűnüldözési stratégiáról szóló tanulmányára, amit akár a rendészettudományi szemlélet egyik első dokumentumának is tekinthetünk. Szerkesztői lelemény volt, hogy egy lapszámba jelentettük meg az egymással éles szakmai vitában álló Szabó András és Vigh József kriminológus professzorok tanulmányait. A *Belügyi Szemle* 1987-ben interjút közölt Kilényi Gézával, aki kifejtette, hogy erősíteni kell az Országgyűlés érdemi szerepét, felvetette a fizetett, profi országgyűlési képviselői státus fontosságát,

kiemelte, hogy növelni kell az ülésszakok számát és a tanácskozások időtartamát. Hangsúlyozta, hogy nem tekinthető komoly törvényalkotói hatalomnak az a parlament, ahol egyetlen nap alatt tárgyalnak meg és fogadnak el bonyolult és terjedelmes törvényeket. Sürgette, hogy a kormány kapjon tényleges önállóságot. Kiállt a törvényhozás végrehajtó hatalom felett gyakorolt ellenőrzési jogának helyreállítása mellett.

A rendszerváltást követően csaknem huszonhat éven át Korinek László akadémikus jegyezte az orgánumot, mindvégig azzal az elhatározással, hogy a korábbi eredményeket tovább építi, hangsúlyozva a külföldi források jelentőségét. A társadalomtudományok legjelesebb képviselőit sikerült megnyernie a lap számára. Emlékezzünk Bócz Endrére vagy a filozófus Földesi Tamásra, de említhetem Erdő Péter bíborost is. Továbbá kimagasló fegyvertények, amikor Európa legnagyobb tekintélyű kriminológiai műhelyének, a freiburgi Max Planck Intézet igazgatójának, Hans-Jörg Albrechtnek, valamint a bajor belügyminiszternek (később miniszterelnöknek) Günther Becksteinnek a Belügyi Szemle számára írt tanulmányai megjelentek. Mindezek fényében talán érthető, hogy a Magyar Tudományos Akadémia miért ismerte el a lapot A kategóriás folyóiratnak.

A Rendőrtiszti Főiskola főigazgató-helyetteseként ön irányította a rendőrségi vezetők továbbképzését. Milyen kihívásokkal szembesült ebben a szerepben, és mely eredményeire a legbüszkébb ebből az időszakból?

A rendszerváltás azt üzentte, hogy a modern rendészeti menedzsment elméleti kimunkálása a Rendőrtiszti Főiskolára (RTF) vár. A menedzsmenttechnikák jó része egyfelől a katonai vezetésből merített, másfelől pedig a vállalatirányításban került kialakításra. Az RTF Vezetéstudományi Tanszéke és a kilencvenes évek közepétől újraindított vezetői továbbképzések arra alapoztak, hogy a rendvédelem a közigazgatás része, a bűnüldözés pedig az igazságszolgáltatás előkészítése. Mindkét területen meghatározó a jog uralma. Csak az a rendészeti vezetéstudomány lehet hasznos a gyakorlat számára, amely ezeket az adottságokat alázattal veszi tudomásul, amikor a hatékony és törvényes működés módszertanát keresi.

A munkaszervezés és csapatépítés változatos fortélyait nem a közigazgatás, nem is a rendőrségi gyakorlat, hanem a vállalkozói szféra termelte ki. A vállalatoktól eltérően a közigazgatási intézmények csak szűk keretek között határozhatják meg saját maguk a stratégiájukat. A közigazgatás társadalmi rendeltetése olyan közfeladatok ellátása, amelyekhez hatósági felhatalmazásra van szükség, és amelyek teljesítésének nem lehet szempontja a jövedelmezőség. A rendészeti igazgatás számára is tény, hogy vannak olyan társadalmi szükségletek, amelyek nem tekinthetők árunak. A biztonság, a társadalom rendje, a tudás, az egészség,

az elesettek támogatása, a másság elfogadása olyan állami berendezkedést feltételez, amelyik képes a piac által keltett ellentmondásokat enyhíteni és az ott szereplő gyengébb feleket támogatni. A rendőri vezetőképzésben szerzett tapasztalataim abban erősítenek meg, hogy az irányító posztokon olyan értelmi-ségi erényekre van szükség, mint a felsőfokú szaktudás, az általános műveltség és a humánus. Az 1995-ben Fadd-Domboriban megrendezett kapitányságvezetői tanfolyam egyik hallgatója így jellemezte a kéthetes kurzust: „*Szolgaként jöttünk ide és forradalmárként távoztunk.*”

A rendszerváltás időszakában aktívan részt vett a rendőrség demokratikus átalakításában. Hogyan értékeli ennek a folyamatnak a sikerét, és milyen tanulságokat vonna le a jövő számára?

1990-ben nem voltak kifinomult módszerek arra, hogy a kormányzati pozícióba került demokratikus politikai erők miként érvényesíthetik államátalakító elképzeléseiket a hiányzó rendészeti közjog megalkotásában, a rendőrségi reformok megtervezésében és megvalósításában. A reformpártiak, akik elsősorban az elmélet és nem a gyakorlat ismerői voltak, három kérdésben nagyon markáns álláspontot foglaltak el. Először a rendészeti igazgatás hiányzó jogi alapjait kívánták megteremteni. Mindenekelőtt egy olyan rendőrségi törvényt képzeltek el sürgetően, amelyiknek fő feladata a rendészeti hatalom korlátozása és a számonkérhetőség. A második lépés a rendészet visszaillesztése a civil közigazgatásba, valamint a közbiztonsági és a bűnüldözési szolgálatok elválasztása, összhangban a hatalmi ágak megosztásának elvével. (A közbiztonság védelme kormányzati – szerencsés esetben önkormányzati – felelősség, a bűnüldözés ellenben az igazságszolgáltatás kontrollját igényli.) A harmadik célkitűzés egy hosszú távú közbiztonsági stratégia megteremtése volt, ami politikai konszenzusra épül, szakmai és társadalmi támogatottságot élvez, és több kormányzati cikluson keresztül érvényben marad. Ez utóbbi garanciája, ha a stratégiát törvénybe foglalják. Egyik cél sem valósult meg, a reformerek vereséget szenvedtek.

A fontolva haladók gyakorlati szakemberekből verbuválódtak, akik jó szöveteségre letek a konzervatív politikai értékeket valló kormányzati tényezőkben. A hármasszó (depolitizálni, decentralizálni, demilitarizálni) lekerült a napirendről. A rendőrségi törvény megalkotása nem volt többé sürgető feladat, de különösen nem érvényesült annak kontrollszerepe. A végül 1994-ben elfogadott és ma is hatályos törvény nem garanciákkal, hanem felhatalmazásokkal kívánta megerősíteni a rendőrséget. A testület megőrizte a pártállamból örökölt struktúráját, a civil közigazgatástól élesen elkülönülő, centralizált államrendőrségi

modellt. Közbiztonsági stratégia azóta sem született, a korábbi társadalmi bűn-megelőzési program helyébe tíz évre szóló nemzeti bűnmegelőzési stratégia lépett. A gyökeres átalakítás elmaradásának okai vannak: illúzió volt azt remélni, hogy a fiatal demokráciák rendőrségei a demokratikus jogállam követelményeit rövid idő alatt képesek teljesíteni. A folyamat sokkal hosszabb, és ma sem tekinthető befejezettnek.

A formálódó polgári társadalomban különbséget kell tenni a politikai rendszer reformja és az államszervezet korszerűsítése között. Az alkotmányos demokrácia megteremtése a diktatúra romjain radikális fordulatot jelent. A politikai pártok működését, a politikai és az állami tevékenység elkülönítését, a szabad választások kiírását, a parlamentarizmust, a bíróságok függetlenségének a biztosítását, az önkormányzatok megalakítását egyetlen nagy lendülettel meg lehet valósítani. Magyarországon mindehhez alig kellett több hat hónapnál. Az állami szervek működésének bármiféle átrendezése viszont hosszadalmas szakmai előkészítést igényel, miközben a szakigazgatásnak a napi szükségletekre is figyelnie kell. A személyzet kiképzése egy megváltozott követelményrendszer szerint évekig eltarthat, új gondolkodásmódok és etikai normák meghonosítása esetleg csak évtizedek alatt történhet meg. A rendőrség jövőjét nem a politikai rendszer „demokratikus dühében”, hanem az államszervezet hosszú távú programjában célszerű felépíteni.

Tudományos munkássága során számos publikációval gazdagította a jogi szakirodalmat. Mely műveit tartja a legjelentősebbnek, és miért?

A szerkesztőség udvarias érdeklődése először késztet arra, hogy publikációim műfajáról elgondolkodjam. Természetesen a monográfiák és a tankönyvek kíváncznak az éltre. Ezek sorát a 2003-ban megjelent *A rendészet elmélete* vezeti. Ma is ezt tartom a legfontosabbnak és – ha válaszaiban nem is – de kérdéseiben időtállóan, amit egy Bibó Istvántól merített gondolat igazolhat: „*A közigazgatás eredményessége érdekében nem a végrehajtó hatalmat kell erősíteni, hanem a politikai behatást csökkenteni a szakszerű igazgatással szemben.*” (Bibó, 1986). Bibó nyomán arról értekeztem, hogy a politikai hatalomnak el kell hinnie, a rendörködés tiszteletreméltó mesterség. Bármit határozzon fölé, a szakma szabályait nem utasíthatja el. Majd következett egy olyan érvelés, amelyet akár napjainkban is leírhattam volna: „*El tudnánk-e képzelni jól működő egészségügyi rendszert, ha annak kialakítói nem fogadnák el az egészségügy szakembereinek tanácsait, ha az orvoslást nem tekintenék küldetésnek? Lehetne-e értelmes oktatáspolitikát kialakítani a pedagógia felismeréseinek negligálásával, úgy, hogy a pedagógust nem tisztelnék egy speciális szaktudás*

birtokosaként? Működőképes lehet-e az a kriminálpolitika, amelyik nem törődik a szakma véleményével és a jogtudomány eredményeivel? Azt még nem tudjuk, hogy működőképes-e, de hogy van ilyen kriminálpolitika, az sajnos igazolható.” (Finszter, 2003).

Szólni kell a tankönyvekről is, amelyek élére a 2018-ban megjelent *Rendészettan* kívánczik. Amire a legbüszkébb vagyok, az mégis Korinek Lászlóval közös tanulmányválogatásunk, a Belügyminisztérium támogatásával 2019-ben magánkiadásban megjelent *A rend kedvéért*. A publikációk tematikáját nem részletezem, csupán két címet említek: *Az alapos gyanú tartalmáról*, Belügyi Szemle, 1977; és *Az eltűnt gyanú nyomában*, Belügyi Szemle, 2023.

Számos elismerést kapott pályafutása során. Mely díjakra vagy kitüntetésekre a legbüszkébb, és mit jelentenek ezek az ön számára?

Szívesen tekintek a Magyar Tudományos Akadémia által adományozott Eötvös József-koszorúra, amellyel a tudós társaság a rendészet területén folytatott kutatásaimat ismerte el. Azonban a díjak és a kitüntetések nem mindig hitelesítik a teljesítményeket. Majdnem azt mondhatnám, hogy egy munka rangját néha az adja, ha nem részesül hivatalos elismerésben. Viszont van, amire jó szívvel emlékezek. Az oktatást 1974-ben kezdtem óraadóként az RTF-en. Szemináriumot tartottam büntetőeljárás-jogból az állambiztonsági tagozat részére. Sajnos már nincs köztünk a hallgatóm, aki évtizedeken keresztül egyetlen Géza napot se hagyott ki, és a köszöntéskor mindig tanóráinkat emlegette. Azért, ha volna egy vitrinem a kitüntetéseknek, akkor oda beírnám az egykori városi rendőrkapitány vezetői továbbképzést értékelő mondatát is, amit már idéztem ebben az interjúban: „*Szolgaként jöttünk ide és forradalmárként távozunk.*” Merem remélni, hogy jogállami forradalmárként...

A rendészettudomány és a kriminológia iránti elkötelezettsége mellett mivel tölti szívesen a szabadidejét, és milyen hobbijai vannak?

A szépirodalom változatlanul vonzó a számomra. Habár ott is vannak kihívások. Nádas Péter rémtörténetei és Darvasi László neandervölgyiekről szóló három kötete teljes olvasót kíván. De azért van, ami pihentet. A horgászat, André Kertész szülőfalujában, Szigetbecsén jól kapcsol, ott a halak sem zavarnak. Még szerencse, hogy feleségem és két fiam nem csak szeretnek, de tudnak is horgászni. A lányomtól magánjogot tanulok.

Felhasznált irodalom

- Babbie E. (1998). *A társadalomtudományi kutatás gyakorlata*. Balassi Kiadó.
- Bibó I. (1986). *Válogatott tanulmányok I–II. kötet*. Magvető Könyvkiadó.
- Finszter G. (2003). *A rendészet elmélete*. KJK-KERSZÖV Jogi- és Üzleti Kiadó.

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

- Dános V, & Krenner J. (2025). „Szolgaként jöttünk ide és forradalmárként távozunk.” Interjú a 80 éves Finszter Géza professzor úrral, a Magyar Tudományos Akadémia doktorával. *Belügyi Szemle*, 73(6), 1327–1335. <https://doi.org/10.38146/BSZ-AJIA.2025.v73.i6.pp1327-1335>